

Oponentský posudek diplomové práce

Jaroslav Machaň

Internetová cenzura v Bělorusku a v jiných vybraných postkomunistických zemích

Práce je rozdělena do pěti kapitol, které mají čtenáře seznámit s problematikou internetové cenzury ve vybraných zemích. V zadání práce je uvedeno, že se práce zaměří na "metodiku, prostředky a stupeň internetové cenzury", v abstraktu následně student upřesňuje, že ukáže "technologie a metody používané za účelem cenzury", dle toho měla být práce zaměřena především technicky a z pohledu informační vědy. Bohužel většina obsahu práce se zabývá něčím jiným; stěžejní kapitoly 2-4 jsou tvořeny především soupisem historických událostí souvisejících s internetovou cenzurou a kapitola 1, která měla popsat strategie a potažmo technologie internetové cenzury, zdaleka nepřináší ucelený přehled, ale pouze některé vybrané techniky, aniž by bylo vysvětleno, proč jsou popisovány právě tyto a ne jiné. Popisované technologie také postrádají zasazení do širšího kontextu řízení provozu internetu jako takového, protože jakékoli síťové omezení internetu je pouze aplikací standardních technologií TCP/IP a jejich vlastností.

Velkým problémem hodnocené diplomové práce je také všudypřítomný "politický" kontext, který je však zjevně slepě přebíraný z mainstreamových západních masmédií a je tedy silně tendenční. Diplomová práce, která je typem vědecké práce, musí být objektivní a nestranná; vyjadřování politických názorů, které je bohužel běžné ve zpravodajství velkých masmédií, je u diplomové práce nepřijatelné. Student přitom ani neví, na jakém kontinentu vybrané země leží, geopolitický kontext je proto v práci spíše úsměvný.

Velkou slabinou práce je úroveň písemného projevu. Velké množství pravopisných chyb a zcela nezvládnutá interpunkce mezi větami jsou ještě umocněny často velmi neobratným vyjadřováním.

Z množství nedostatků vybírám tyto jako příklad:

- V práci není dostatečně objasněno, proč si student vybral pro příklad internetové cenzury právě Bělorusko, Kazachstán a Uzbekistán. Domnívám se, že pro účely analýzy a porovnání nasazení internetové cenzury by bylo vhodnější porovnat vybraný "západní" stát, vybraný postkomunistický stát a např. Čínu, aby bylo jasně vidět, v čem je cenzura ve studentem vybraných zemích odlišná, popř. proč v jejich kontextu lze vůbec o cenzuře mluvit.
- V práci není vysvětleno a popsáno, co je cenzura internetu obecně a jaké jsou všechny její hlavní druhy. Student automaticky téma zužuje na cenzuru státní, přitom daleko častěji je internetová cenzura realizována na úrovni jednotlivých organizací a menších segmentů sítě. Student však zúžil i druhy internetové cenzury; v podstatě se zmiňuje pouze u blokování adres a ovlivňování vyhledávání.
- V práci se vytrácí základní fakt, že internetová cenzura je přítomná ve všech státech a že často pouze respektuje platnou legislativu. Hodnotit, jestli je legislativa daného státu "dobrá" nebo "špatná", zcela jistě tématu této práce nepřísluší.
- V práci zcela chybí zmínka o tom, že kontrola internetu, jakožto nástroj státní moci, má ještě jednu podobu, která je dnes zvláště diskutována, a tou jsou nástroje analýzy informačního obsahu internetu, viz kauza Snowden a příslušné technologické prostředky (šmírování a následná diskreditace nepohodlných osob aktivních na internetu apod.).
- Kapitola 1.7 metody vůbec nepopisuje.
- Na straně 20 student zmiňuje "žebříček mezinárodní svobody médií"; kdo ho však sestavuje? Je sestavování žebříčku objektivní? Jakou používá metriku? Dále: jak souvisí fakt, že 70% ekonomiky je v rukou státu, s tím, že stát internet cenzuruje?
- Na straně 21 student zmiňuje "zmanipulované volby"; kdo řekl, že jsou zmanipulované? Je proto důkaz?
- Na straně 27 student tvrdí, že v Bělorusku existuje autocenzura v důsledku státního tlaku. Čím je toto tvrzení podepřeno? Opět: diplomová práce má pracovat s fakty a vědeckými důkazy, nikoli se spekulacemi a tendenčními informacemi. Autocenzura samozřejmě existuje, pravděpodobně ji v určitých situacích aplikuje každý z nás. Její důvody by však bylo poměrně těžké zmapovat a byl by to úkol spíše pro obor psychologie než informační vědy.
- Subjektivita a politizace tématu je přítomna téměř v celém textu práce, naopak technický pohled je nedostatečný.

Diplomovou práci hodnotím jako nevyhovující. O konečném hodnocení rozhodne obhajoba.

V Praze 5. září 2013

PhDr. Jan Pokorný, Ph.D.

Ústav výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze